

Renata Ciesielska-Kruczek
Biblioteka Instytutu Neofilologii
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej w Japonii

Streszczenie: Artykuł opisuje organizację, historię, zbiory i działalność Międzynarodowej Biblioteki Literatury Dziecięcej w Tokio. Opracowanie zawiera osobiste spostrzeżenia oraz dane uzyskane w trakcie zwiedzania biblioteki, które uzupełniono informacjami zawartymi w artykułach z czasopism specjalistycznych.

Słowa kluczowe: Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej w Tokio, Narodowa Biblioteka Parlamentarna Japonii

Oferując bogatą gamę materiałów i działań, biblioteki [...] stwarzają dzieciom możliwość doświadczania radości czytania, zdobywania wiedzy i rozwijania wyobraźni.

Wytoczne IFLA Sekcji Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży

Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej¹ <http://www.kodomo.go.jp> jest oddziałem Narodowej Biblioteki Parlamentarnej Japonii. Zbiory biblioteki, które pochodzą ze 120 krajów, można podzielić na dwie kategorie. Pierwszą tworzą kolekcje naukowe i opracowania specjalistyczne związane z literaturą dziecięcą oraz periodyki poświęcone tematyce literackiej, drugą — książki i czasopisma dla dzieci.

Fot. 1. Widok budynku od frontu

---

¹ W opracowaniu uwzględniono osobiste spostrzeżenia i informacje uzyskane w trakcie zwiedzania biblioteki oraz zawarte w artykułach publikowanych w: „The Conference of Directors of National Libraries in Asia and Oceania Newsletter” i „National Diet Library Newsletter”.

Źródło: *International Library of Children's Literature (ILCL) – its roles and recent activities. CDNLAO Newsletter [on-line]. 2010, nr 67 [Dostęp 12.03.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ndl.go.jp/en/cdnla0/newsletter/067/671.html>.*

Narodowa Biblioteka Parlamentarna została utworzona w 1948 r., a podstawę jej zbiorów stanowił księgozbiór założonej w 1827 r. Biblioteki Cesarskiej, świadczy ona usługi w trzech ośrodkach²:

- Tokyo Main Library (Biblioteka Główna w Tokio),
- Kansai-kan of the National Diet Library (Narodowa Biblioteka Parlamentarna w Kasai-kan, Seika, Prefektura Kyoto),
- The International Library of Children's Literature ILCL (Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej w Tokio).

Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej została założona 1 stycznia 2000 r. Jej działalność zainaugurowano 5 maja 2000 r., jednak ostateczne otwarcie dla użytkowników odbyło się w maju 2002 r. Stanowi ona krajowe centrum literatury dziecięcej, które wspiera rozwój i koordynuje działalność japońskich bibliotek dla dzieci.

Funkcje

Funkcje Międzynarodowej Biblioteki Literatury Dziecięcej — krajowego centrum wspierania badań i studiów nad literaturą dziecięcą:

- Ścisła współpraca z bibliotekami dziecięcymi z terenu całej Japonii, udzielanie wsparcia dla ich działalności.
- Oferowanie dzieciom usług mających na celu rozbudzenie w nich przyjemności czytania i poznania książek oraz bibliotek.
- Zapewnienie możliwości korzystania z japońskich i zagranicznych książek poprzez organizowanie różnego rodzaju imprez, wycieczek i akcji informacyjnych.
- Realizowanie koncepcji biblioteki cyfrowej, która zakłada przeniesienie źródeł informacyjnych oraz tekstów najbardziej poszukiwanych dokumentów do formy cyfrowej oraz udostępnienie ich przez Internet.

Historia

W roku 1997 Rada Narodowej Biblioteki Parlamentarnej podjęła decyzję³ o utworzeniu nowego oddziału: Międzynarodowej Biblioteki Literatury Dziecięcej. Decyzję podjęto w celu zgromadzenia w jednym miejscu publikacji otrzymywanych w ramach egzemplarza obowiązkowego, a dotyczących literatury dziecięcej. Początkowe plany przewidywały, że — jako oddział biblioteki narodowej — zapewni ona usługi w formie cyfrowej, wystawienniczej, organizacji różnego rodzaju imprez czy wycieczek. Jednak w wyniku szeroko zakrojonej dyskusji zdecydowano się na świadczenie większej liczby usług bezpośrednich dla dzieci traktując ich jak pełnoprawnych użytkowników biblioteki.

---

² Zbiory Narodowej Biblioteki Parlamentarnej, usługi i strukturę organizacyjną opisano w artykule: CIESIELSKA-KRUCZEK, R. Narodowa Biblioteka Parlamentarna Japonii. *Bibliotekarz* 2011, nr 3, s. 16–19.

³ MASAO, T. Libraries of Asia Pacific Directory. W: *7th CDNLAO Meeting* [on-line]. [Dostęp 12.03.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nla.gov.au/lap/98japan.html>.

Narodowa Biblioteka Parlamentarna miała pod koniec lat 90. XX w. ponad 130 tys. tytułów japońskich książek dla dzieci oraz 1500 tytułów czasopism. Na bazie tych zbiorów powstała centralna biblioteka dziecięca pomyślana jako narodowa składnica tego rodzaju piśmiennictwa, ośrodek krajowej informacji, centrum metodyczno-szkoleniowe i kulturalne⁴. Przed jej otwarciem zakupiono liczne publikacje zagraniczne. Kolejno uzupełniano też utwory z brakujących kolekcji. Obecnie zbiory liczą około 400 tys. książek. W bibliotece pracuje 37 bibliotekarzy (stan na 2010 r.).

Budynek

Zabytkowy gmach, w którym mieści się Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej jest położony w centrum Tokio, w Parku Ueno, nieopodal Tokijskiego Muzeum Narodowego i Narodowego Muzeum Nauki. Budynek został wzniesiony w stylu zachodniego renesansu w 1906 r. z przeznaczeniem na Bibliotekę Cesarską, przed umieszczeniem w nim nowej biblioteki został gruntownie zmodernizowany. Jako ciekawostkę należy podać fakt, że w trakcie modernizacji budynku w piwnicach zostały zainstalowane sejsmiczne izolatory i gumowe amortyzatory, które minimalizują bezpośrednie skutki trzęsienia ziemi⁵. Biblioteka jest jednym z nielicznych ceglanych budynków w Japonii, w którym w trakcie modernizacji zastosowano tego typu zabezpieczenia. W Japonii rejestruje się rocznie od 1 do 3 tys. wstrząsów o różnym nasileniu. Trzęsienie ziemi o niespotykanej sile 9 stopni w skali Richtera, które nawiedziło kraj 11 marca 2011 r.⁶, nie spowodowało żadnych uszkodzeń konstrukcyjnych budynku Międzynarodowej Biblioteki Literatury Dziecięcej. Tak więc nadrzędny cel wyznaczony w trakcie renowacji, czyli stworzenie bezpiecznego dla pracowników i użytkowników obiektu, został osiągnięty.

---

⁴ OGATO, S. I. The National Diet Library of Japan and its plans for the 21st century. *Alexandria* 1998, Vol. 10, nr 3, s. 203–214.

⁵ Architecture of the International Library of Children's Literature: Preservation and Renovation of an Old Brick Building from the 1900's. W: *CDNLAO Newsletter* [on-line]. 2006, nr 55 [Dostęp 12.03.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ndl.go.jp/en/cdnlaol/newsletter/055/553.html>.

⁶ Współczesne biblioteki w Japonii są projektowane tak, by wytrzymały bardzo silne trzęsienia ziemi. Ostatnie wydarzenia z 11 marca 2011 r. tego dowiodły. Na przykład w Tokio, w gmachu głównym Narodowej Biblioteki Parlamentarnej liczącej 12 mln wol. zbiorów, na skutek kołysania się budynków bibliotecznych, z przytwierdzonych na stałe do ścian i podłóg regałów powypadały książki. Prace porządkowe spowodowały jedynie skrócenie czasu pracy biblioteki w ciągu miesiąca o 2 godziny dziennie.

Fot. 2. Sejsmiczne izolatory zainstalowane pod budynkiem biblioteki

Źródło: Stacks of the NDL – Kansai-kan and International Library of Children’s Literature. NDL Newsletter [on-line]. 2009, nr 170 [Dostęp 12.03.2011]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ndl.go.jp/en/publication/ndl_newsletter/170/704.html.

Budynek biblioteki oglądany z zewnątrz sprawia wrażenie odrębnych gmachów, jednak doskonałe połączenie stylu klasycznego i nowoczesnego współgra tworząc harmonijną całość. Najlepiej obrazują to zamieszczone zdjęcia elewacji frontowej i tylnej (fot. 1 i 3). Przebudowa gmachu zapewniła wygodne miejsca w czytelnich dla dzieci i naukowców. Powierzchnia pozostałych przestrzeni użytkowych, tj. schodów, wind, kawiarni i urządzeń technicznych systemu informacyjnego, została ograniczona do niezbędnego minimum.

Fot. 3. Widok budynku od tyłu. Lekka konstrukcja i szklane tafle nowoczesnej dobudowy zapewniają możliwość zobaczenia oryginalnej elewacji budynku.

Źródło: International Library of Children’s Literature (ILCL) – its roles and recent activities. CDNLAO Newsletter [on-line]. 2010, nr 67 [Dostęp 12.03.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ndl.go.jp/en/cdnlaol/newsletter/067/671.html>.

Architektura wnętrza

W trakcie renowacji budynku Międzynarodowej Biblioteki Literatury Dziecięcej dbano o zachowanie konstrukcji i struktury obiektu. Style architektoniczne trzech różnych epok (Meiji, Showa i Heisei) wzajemnie się przenikają i uzupełniają tworząc harmonijną całość. Pomimo wprowadzania nowoczesnych elementów architektonicznych atmosfera dawnej Biblioteki Cesarskiej została zachowana. Wnętrza zachwycają pięknymi, stuletnimi gipsowymi sztukateriami na ścianach i stropach. W trakcie renowacji większość prac była wykonywana ręcznie. Przywrócono również dawną oprawę oświetlenia. Najwspanialszy jest żyrandol, znajdujący się nad klatką schodową, który pozostał z oryginalnego budynku.

Drewniane schody z żeliwnymi poręczami stanowią element dekoracyjny wielkiej klatki schodowej, a ich kolorystyka współgra z orzechową stolarką okienną i drzwiową. Stare parkiety zostały poddane rekonstrukcji i można zobaczyć je przez szklane tafle zamontowane w pomieszczeniach muzeum i czytelnicy „Poznaj Świat”. Zwraca uwagę kolorystyka wyposażenia wnętrza. W czytelnicy dla dzieci znajdują się meble z jasnego drewna, co sprawia, że pomieszczenia są wesołe i przyjazne. Pracownie dla naukowców są natomiast wyposażone w drewniane, ciemnoorzechowe meble.

Zbiory

W skład kolekcji ILCL wchodzi księgozbiory literatury dziecięcej, opracowania naukowe, periodyki krytyczno-literackie, czasopisma dla najmłodszych. Oprócz krajowych książek i dokumentów gromadzone są materiały badawcze z zagranicy. Księgozbiór obejmuje także podręczniki szkolne, poradniki naukowe, literaturę dla młodzieży oraz komiksy. W swoich zbiorach biblioteka ma również bogatą kolekcję ilustracji, kart i mikrofilmów.

W 2008 r. zbiory biblioteki liczyły: 262.201 woluminów książek dla dzieci (w tym 203.652 wol. w języku japońskim i 58.549 wol. w innych językach), 17.511 woluminów opracowań krytycznych, 3.870 filmów wideo. ILCL jako biblioteka uprawniona do otrzymywania egzemplarza obowiązkowego jest zobligowana do trwałego przechowywania zgromadzonych zbiorów. Magazyny zajmują jedno skrzydło budynku, w którym okna zostały szczelnie zaizolowane od wewnątrz, chroniąc zbiory przed światłem słonecznym, zmieniającą się temperaturą i dużą wilgotnością powietrza charakterystyczną dla tego regionu Japonii⁷.

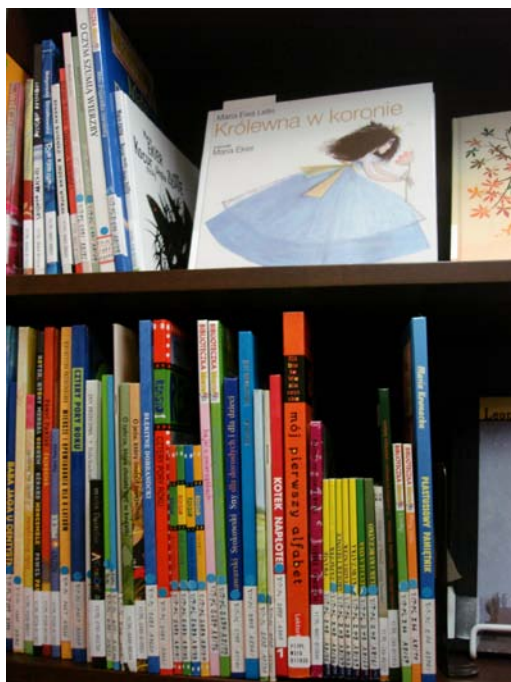
Czytelnie i atrakcje dla dzieci

Czytelnie dla dzieci udostępniają w systemie wolnego dostępu do półek literaturę piękną, książki z obrazkami, bajki ludowe, opowiadania, czasopisma opublikowane w Japonii i poza krajem. Czytelnia „Poznaj świat” gromadzi materiały na temat

---

⁷ Stacks of the NDL – Kansai-kan and International Library of Children’s Literature. W: *NDL Newsletter* [on-line]. 2009, nr 170 [Dostęp 12.03.2011]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ndl.go.jp/en/publication/ndl_newsletter/170/704.html.

geografii, historii i zwyczajów różnych krajów, co wzbogaca wiedzę małych czytelników o świecie.

*Fot. 4. Literatura dziecięca w języku polskim
w Międzynarodowej Bibliotece Literatury Dziecięcej w Tokio.
Fot. R. Ciesielska-Kruczek.*

W weekendy odbywają się spotkania dla różnych grup wiekowych, które mają na celu zaznajomienie użytkowników z utworami literackimi oraz wzbudzenie zainteresowania lekturą. Pracownicy biblioteki w trakcie 20–30 minutowych warsztatów wykorzystują różne formy pracy z czytelnikiem dziecięcym. Do podstawowych należą: głośne czytanie, dyskusje, opowiadanie baśni, legend, historii, co przyczynia się do pogłębiania wiedzy, wzbogacania słownictwa i wzbudzania zaangażowania emocjonalnego dzieci. Słuchanie musi być dla nich atrakcyjne, a więc należy zmieniać gatunki, zainteresować tematem, nie stronić od emocji i udratyzowania akcji. Najmłodszym czytelnikom biblioteka oferuje zabawy z rymowankami, wliczanki, kołysanki i piosenki, książki z obrazkami i bajkami, a także proste gry komputerowe dostosowane do wieku, które są doskonałymi środkami wspomagającymi ich rozwój. W okresie wakacji letnich odbywają się cykle edukacyjnych imprez „Zabawy z nauką”, w których dzieci poprzez książkę i zabawę odkrywają świat nauki.

Biblioteka organizuje liczne spotkania z pisarzami literatury dziecięcej, ilustratorami i specjalistami w dziedzinie bibliotekarstwa dziecięcego. Bezpośredni kontakt z autorem przeczytanej książki jest dla młodego człowieka zawsze ekscytującym doznaniem. Usługi te mają na celu rozbudzenie w nich przyjemności czytania oraz stworzenie możliwości poznania książek i biblioteki. Pamiętać należy, że głównym zadaniem pracowników biblioteki jest dawanie dzieciom nadziei, ułatwianie im spełnienia marzeń, sprzyjanie rozwojowi. Dużym zainteresowaniem cieszy się kącik

multimedialny, gdzie udostępniane są materiały nieksiążkowe rejestrowane na płytach kompaktowych, kasetach wideo, płytach DVD, CD-ROM-ach.

Czytelnie dla naukowców

Badaczom literatury dziecięcej ILCL oferuje komfortowe warunki pracy w dwóch czytelniach. Z obu pracowni mogą korzystać czytelnicy, którzy ukończyli 18 lat. W pierwszej mieszczą się publikacje wydane w Japonii i w krajach azjatyckich, w drugiej — materiały opublikowane poza kontynentem azjatyckim. Tutaj też znajdują się pozycje w języku polskim: antologie bajek, zbiory wierszy, opowiadania i książki dla najmłodszych, a także ogólne opracowania krytyczne. Do książek dla dzieci i związanych z nimi materiałów krytycznych czytelnicy mają wolny dostęp.

*Fot. 5. Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej.
Wnętrze czytelni dla naukowców.
Fot. R. Ciesielska-Kruczek.*

W bibliotece wydzielono pomieszczenia służące prowadzeniu szkoleń dla bibliotekarzy bibliotek publicznych i szkolnych oraz warsztatów na temat literatury dziecięcej. Biblioteka świadczy również usługi międzynarodowe dla zagranicznych instytucji odnośnie japońskich badań i osób związanych z przedmiotami nauczania literatury dziecięcej. Prowadzi też szeroko zakrojoną działalność informacyjną, udzielając odpowiedzi na zapytania i kwerendy użytkowników.

Muzeum

Trzecie piętro budynku zajmuje muzeum, w którym organizowane są liczne wystawy służące prezentacji najciekawszych nabytków bibliotecznych i popularyzacji zbiorów związanych z określonymi zagadnieniami. Ekspozycje tematyczne poświęcone są pisarzom, ilustratorom czy też wybranym wątkom związanym z książką dziecięcą. Zerkając przez owalne szybki, widzimy dwa drewniane cylindryczne regały. Ekspozyty ułożone są zarówno na zewnętrznych, jak i wewnętrznych ścianach konstrukcji. W 2010 r. były prezentowane japońskie książki dla dzieci przetłumaczone

na inne języki. Zwiedzający mogli dowiedzieć się, jaką popularnością cieszy się ten rodzaj literatury na całym świecie.

*Fot. 6. Muzeum biblioteki.
Zdjęcie wnętrza wykonane z korytarza przez owalne okna
Fot. R. Ciesielska-Kruczek.*

Współpraca z bibliotekami

Biblioteka pełni ważną rolę w zakresie wspierania bibliotek uczelnianych i publicznych, własnymi opracowaniami współpracując z instytucjami z całej Japonii związanymi z propagowaniem książek dla dzieci. Prowadzi działalność instruktażowo-metodyczną skierowaną do całego środowiska bibliotekarskiego. Przygotowuje zestawy tematyczne książek dotyczące różnych zakątków świata i wypożycza je bibliotekom szkolnym na okres jednego miesiąca. Jeden zestaw liczy 50 książek. Z usługi tej w 2008 r. skorzystało 259 bibliotek⁸. Biblioteka wspomaga również rady prefektur i inne lokalne organizacje, przedstawiciele rządu oraz bibliotekarzy w procesach organizowania bibliotek i rozwijaniu usług bibliotecznych⁹, odgrywając kluczową rolę w promowaniu czytelnictwa wśród dzieci. Podejmuje także działania skierowane do dorosłych, rodziców i nauczycieli, oraz organizuje cykle wykładów mające na celu podnoszenie kwalifikacji bibliotekarzy bezpośrednio zaangażowanych w świadczenie usług dla dzieci.

---

⁸ International Library of Children's Literature (ILCL) – its roles and recent activities. W: *CDNLAO Newsletter* [on-line]. 2010, nr 67 [Dostęp 12.03.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ndl.go.jp/en/cdnlao/newsletter/067/671.html>.

⁹ KLEJN, K. (tł.). Narodowa Biblioteka Parlamentarna w Japonii. *Rocznik Biblioteki Narodowej* 1996, s. 226.

Usługi internetowe

Jedną z ważniejszych usług elektronicznych tej biblioteki jest *Gallery of World Picture Books* — cyfrowe archiwum oraz muzeum, w którym zamieszczone zostały arcydzieła obrazkowych książek z Japonii, Stanów Zjednoczonych i Europy wydanych od początku XVIII w. do roku 1930. Janina Wiercińska zdefiniowała książkę obrazkową jako *specyficzną formę książki dla małego dziecka, mającą odpowiedniki w języku niemieckim i angielskim w słowach „Bilderbuch” i „picture-book” i opierającą się przede wszystkim na wymowie obrazków*¹⁰. Książki obrazkowe opowiadają o tym, co w życiu ważne, czyli o emocjach. Pomagają je nazwać i zrozumieć, stanowią ważną pomoc w oswojaniu ze światem, z tak zwanymi trudnymi tematami, jak śmierć, starość, choroba.

Biblioteka posiada katalogi on-line takie, jak Union Catalog of Children's Literature i bazy danych np. Database of Japanese Children's Books translated into Foreign Languages, które pozwalają użytkownikom wyszukiwać informację o literaturze dziecięcej zgromadzonej w zbiorach głównych japońskich instytucji. W 2010 r. została także uruchomiona strona internetowa dla dzieci o nazwie Kid's Website NDL <http://www.kodomo.go.jp/kids/index.html>. Strona ma tylko wersję w języku japońskim.

Podsumowanie

W książce *Dzieci, młodzież — Internet — biblioteka. Wytyczne IFLA Sekcji Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży* pod redakcją Grażyny Lewandowicz-Nosal i Elżbiety Barbary Zybert czytamy: *Usługi biblioteczne dla dzieci nigdy nie były tak ważne jak dzisiaj, dla dzieci i ich rodzin na całym świecie. Dostęp do wiedzy i wielokulturowego bogactwa świata, jak również kształcenie ustawiczne oraz umiejętności w zakresie czytania i pisanie, stały się priorytetem naszego społeczeństwa. Dobra biblioteka dziecięca (...) powinna nieustannie reagować na zmiany pojawiające się w środowisku i spełniać potrzeby informacyjne, kulturalne i rekreacyjne wszystkich dzieci*¹¹. Wydaje się, że takie usługi świadczy dla swojego społeczeństwa Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej w Tokio. Współpracując z bibliotekami z całej Japonii, służy jako krajowe centrum wspierania badań i studiów nad literaturą dziecięcą.

---

¹⁰ WIERCIŃSKA, J. *Sztuka i książka*. Warszawa: PWN, 1986, s. 76.

¹¹ LEWANDOWICZ-NOSAL, G., ZYBET, E. B. (red.). *Dzieci, młodzież — Internet — biblioteka. Wytyczne IFLA Sekcji Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2009, s. 50.